

PROTIPRÁVNÍ STAV JAKO DŮVOD VZNIKU OBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOSTI V ČESKÉM SOUKROMÉM PRÁVU*

KAREL BERAN**

Abstract: Unlawful State of Affairs as a Ground for Strict Liability in Czech Private Law

The aim of this paper is to answer the question of why we need an unlawful state of affairs as a ground for legal liability. At its core is a polemic with Filip Melzer's view that "a certain state of affairs cannot, strictly speaking, be described as unlawful in itself, but only the conduct of the legal subject that led to that consequence or state of affairs". Its starting point is not "strict liability", as we understood it until the adoption of the Civil Code in 2012, but the German concept of liability for endangerment (*Gefährdungshaftung*), which is based not on an unlawful condition but on liability for an increase in risk. For these reasons, I will first address the question of how liability for damages, as we have known and understood it under the 1964 Civil Code, differs from the obligation to compensate for damages, which is enshrined in the current and effective Civil Code. I then consider why we need "unlawfulness" (wrongfulness) to distinguish an unfortunate coincidence from an unlawful state of affairs, and why we do not merely distinguish legal events from unlawful states of affairs. Finally, I consider the concept of liability for endangerment (*Gefährdungshaftung*) itself and its weaknesses.

Keywords: unlawful state of affairs; legal liability; strict liability; endangerment liability; *Gefährdungshaftung*; liability for increased risk; duty to compensate for damage; illegality; unfortunate coincidence; legal event; legal facts

Klíčová slova: protiprávní stav; právní odpovědnost; objektivní odpovědnost; odpovědnosti za ohrožení; *Gefährdungshaftung*; odpovědnosti za zvýšení rizika; povinnost k náhradě újmy; protiprávnost; nešťastná náhoda; právní událost; právní skutečnosti

DOI: 10.14712/23366478.2024.160

1. ÚVODEM

Protiprávní stav je druhem právní skutečnosti, který znamená „protiprávní výsledek sil působících nezávisle na lidské vůli“. Právě proto, že je to stav „protiprávní“, způsobuje vznik změnu nebo zánik subjektivních práv a povinností – typicky je

* Tato stať byla zpracována v rámci programu Univerzity Karlovy Cooperatio/Law a jako ústní příspěvek byla přednesena pod názvem *Liability based on fault and no-fault liability in the Czech private law (Why do we need "unlawful state of affairs")* na Česko-chorvatském kolokviu o právní teorii, které se konalo dne 24. 5. 2024 na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

** Autor působí jako profesor na katedře teorie práva a právních učení Právnické fakulty UK v Praze.

důvodem vzniku objektivní odpovědnosti. Konstrukci objektivní odpovědnosti, která vzniká na základě protiprávních stavů, však v souvislosti s přijetím občanského zákoníku v roce 2012 (dále jen ObčZ)¹ začal zpochybňovat Filip Melzer. Podle něj totiž: „Protiprávní může být toliko lidské jednání, neboť úkolem normy je regulace chování jejich adresátů a adresáti norem jsou výlučně právní subjekty osoby.“ Z toho podle Filipa Melzera plyne, že „následek nějakého jednání či určitý stav nemůže být striktně vzato sám o sobě označen jako protiprávní, nýbrž pouze jednání právního subjektu, které k tomuto následku či stavu vedlo. To ovšem neznamená, že neexistuje určitý následek či stav, kterému chtěl zákonodárce zabránit. Je však nutné říci, že chtěl zabránit jednání vedoucímu k tomuto následku, stavu (tj. ho zakázal). Jestliže tedy zákonodárce zakázal určité jednání, pak zpravidla proto (za tím účelem), aby eliminoval určité následky tohoto jednání – toto však nečiní tyto následky samy o sobě protiprávní.“ Proto podle něj „nedává dobrý smysl konstrukce tzv. protiprávních stavů“.² Taková argumentace se na první pohled zdá být přesvědčivá. Účelem práva je totiž regulovat právní vztahy, tj. jinými slovy stanovovat právní povinnosti. Právní povinnosti však nelze ukládat nikomu jinému než lidem a z toho také plyne, že protiprávní nemůže být nikdy nic jiného než lidské jednání. Jestliže tak protiprávní stavy připínají právní následky – navíc nepříznivé právní následky v podobě odpovědnosti –, popírají základní axiom práva, a sice, že odpovídat lze pouze za to, co někdo způsobí nebo nezpůsobí svým jednáním, ale nikoli za to, co způsobí svým „jednáním“ příroda, a následek se pak jako protiprávní stav někomu přičte.

S pojetím Filipa Melzera nesouhlasím, domnívám se, že protiprávní nemusí být nutně jen jednání, nýbrž i stav, který žádným jednáním vyvolán není. Podle mého názoru protiprávní stavy dávají dobrý smysl. S tím souvisí i to, že podle mého názoru není vhodné nahrazovat „objektivní odpovědnost“, německým konceptem „odpovědnosti za ohrožení“ (*Gefährdungshaftung*), která nesměruje k protiprávnímu výsledku, ale k jednání, jež zvyšuje riziko.³

Abych vysvětlil, v čem mohou spočívat slabiny argumentace Filipa Melzera, začnu případem McIntyre v. Sholty, kterým se v roce 1887 zabýval Nejvyšší soud státu Illinois.⁴

„Skutečnosti, na nichž byl případ založen, byly následující: Duševně nemocný Benjamin D. Sholty se ukrýval ve stodole svého bratra Leviho Sholtyho. Po nějaké době ho objevil jeden z dělníků na Leviho farmě. Protože se neúspěšně snažili přimět strážce zákona z nejbližšího města, aby vyjeli na farmu a Benjaminu zatkli, rozhodl se Levi s pomocí sousedů svého bratra ze stodoly vystrnadit. Benjamin se schovával v sýpce, která se nacházela uvnitř stodoly. Když Levi a ostatní Benjaminu uvnitř našli, snažili se mu zabránit v útěku a on na ně vystřelil. V tu chvíli stodola vzplála. V té době šla Leviho žena s dcerou z domu směrem ke stodole a Benjamin si jich všiml. Se zbraní v ruce je

¹ V případě, že není u uváděných čísel paragrafů uveden jiný právní předpis, jedná se vždy o ustanovení ObčZ.

² MELZER, F. – TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 233 (poznámka pod čarou číslo 1183).

³ K tomu srovnej např. WANDT, M. *Gesetzliche Schuldverhältnisse*. München: Verlag Franz Vahlen, 2019, s. 270.

⁴ Judgment *McIntyre v. Sholty* of the Supreme Court of Illinois of 27 September 1887.

přinutil zastavit a pak na ně vystřelil. Dcera byla pouze zraněna, ale matka byla zabita. Levi Sholty proto podal na správce Benjaminova majetku žalobu o náhradu škody za smrt své manželky, přičemž Benjamin sám zahynul v plamenech hořící stodoly.

Nejvyšší soud státu Illinois projednal věc jako soud odvolací a potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, neboť z něj vyvodil, že žalobce má právo na náhradu škody z majetku žalovaného.

Soud uvedl: „Soud rozhodl, že se dědictvím rozumí majetek, který byl předmětem sporu: Je dobře stanoveno, že ačkoli šílenec není trestně postižitelný, **je odpovědný v občanskoprávním řízení za delikt, který může spáchat.** [...] Jeho jednání postrádá prvek úmyslu neboli záměru. Z toho se zdá vyplývat, že jedinou správnou mírou náhrady škody v žalobě proti němu za protiprávní jednání je pouhá náhrada škody poškozené straně. Trest není předmětem práva, pokud jsou pachatelé protiprávního jednání osoby nepřičetné.“⁵

Na základě této kauzy lze uzavřít, že „jednání“ nepřičetné osoby může způsobit civilní odpovědnost za delikt. První otázka, kterou si na základě této kauzy můžeme položit, zní: vznikla by podle platného českého práva Benjaminovi právní odpovědnost, respektive vznikla by mu povinnost k náhradě škody?

2. ČÍM SE LIŠÍ ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU A POVINNOST K NÁHRADĚ ÚJMY?

Odpověď na otázku, zdali by Benjamin podle platného a účinného občanského zákoníku odpovídal, je třeba začít u § 24, který stanoví, že „každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout“.⁶ Benjamin ale právě nemohl být ve stavu, aby byl s to své jednání posoudit a ovládnout, z čehož plyne, že za své jednání odpovídat nemůže. To ale zároveň vůbec neznamená, že by nebyl povinen k náhradě újmy, kterou způsobil. Podle § 2920 odst. 2, který stanoví, že „[n]ebyl-li nezletilý, který dovršil třinácti let a nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného“, by Benjamin na základě konkrétního posouzení soudem mohl být povinen k náhradě újmy, kterou způsobil.

Dospíváme tak k poněkud paradoxnímu závěru, že ten, kdo podle § 24 občanského zákoníku právně neodpovídá, je zároveň povinen k náhradě škody. Jak je to možné? Odpověď spočívá v terminologii, kterou používá občanský zákoník. Na rozdíl od jeho

⁵ Pro vyloučení pochybností o správnosti překladu do českého jazyka uvádím zároveň i původní anglickou verzi právního hodnocení soudu: „The court stated: ‘It is well settled that, though a lunatic is not punishable criminally, he is liable in civil action for tort he may commit. [...] His acts lack the element of intent, or intention. Hence it would seem to follow that the only proper measure of damages in an action against him for wrong, is the mere compensation of the party injured. The punishment is not the object of the law when persons unsound in mind are the wrong-doers.’”

⁶ § 24 ObčZ: „Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.“

předchůdce – občanského zákoníku z roku 1964 – v současném občanském zákoníku obecný pojem „odpovědnosti za škodu“⁷ nenacházíme. Namísto toho je v ObčZ použit termín „povinnost k náhradě majetkové a nemajetkové újmy“.⁸ Z toho lze vyvodit, že zákonný pojem odpovědnosti je třeba vyhradit **pouze pro případy, kdy vzniká odpovědnost jako důsledek zaviněného jednání člověka**. Ve všech ostatních případech „se neodpovídá“, nýbrž – za splnění dalších předpokladů – vzniká povinnost k náhradě újmy. Zřejmě právě proto byl dosavadní termín „odpovědnost za škodu“ nahrazen termínem „povinnost k náhradě újmy“. Povinnost k náhradě újmy totiž vzniká i tomu, kdo za ni ve smyslu § 24 „neodpovídá“. Legální pojem odpovědnosti je tak třeba chápat v užším smyslu, než tomu bylo za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 (dále také jen jako ObčZ 1964).⁹

Tuto změnu terminologie považovala Irena Pelikánová¹⁰ za „politováníhodnou“.¹¹ Na to reagoval Filip Melzer, podle kterého byla „kritizována terminologie, nikoli obsah právní úpravy“.¹² Zároveň uvedl, že je „kritizováno terminologické užití tohoto pojmu, které dnes není v žádném případě jednotné. Někdy je používán jen ve vztahu k povinnosti nést následky svého protiprávního jednání a vylučován v případě, kdy povinnost k náhradě škody vzniká bez ohledu na protiprávnost, jindy je používán mnohem širěji, dříve dokonce i ve vztahu k bezdůvodnému obohacení, resp. neoprávněnému majetkovému prospěchu. Za této situace může zákonodárce učinit jen jedno, vybrat si některou terminologickou variantu, kterou považuje za nejvhodnější, a tu důsledně uplatňovat. Přesně tento postup byl zvolen i v případě návrhu občanského zákoníku.“¹³

Zajímavé je, že přestože si Filip Melzer musí být vědom toho, že občanský zákoník přichází se změnou terminologie, tuto změnu ve svém komentáři prakticky nereфлекtuje. Pro vystižení situace, kterou upravuje § 2895, kdy je škůdce povinen nahradit

⁷ S pojmem „odpovědnosti za škodu“ běžně pracoval Občanský zákoník z roku 1964. Hlava druhá šesté části ObčZ 1964 nesla název „Odpovědnost za škodu“ a celá část šestá byla označena jako „Odpovědnost za škodu a bezdůvodné obohacení“.

⁸ Hlava III. čtvrté části občanského zákoníku z roku 2012 je nazývána „Závazky z deliktů“, díl první této hlavy pak „Náhrada majetkové a nemajetkové újmy“, přičemž v ustanovení § 2894 je stanoveno, že náhrada újmy zahrnuje vždy náhradu škody a eventuálně též náhradu nemajetkové újmy.

⁹ V důvodové zprávě k § 24 ObčZ se dočítáme, že: „Osnova opouští pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí. Tato konstrukce opanovala od 70. let minulého století českou právní doktrínu po dlouhých diskusích v 50. a 60. letech a spojuje nástup odpovědnosti s porušením právní povinnosti. Osnova se naopak přiklání k pojetí odpovědnosti v duchu tradic antické a křesťanské civilizace, podle nichž člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, a odpovídá tedy především za to, že se chová řádně, po právu a za splnění povinnosti. Vzhledem k tomu se v návrhu slovo „odpovědnost“ používá jen velmi zřídka, protože zákonný text vystačí ve většině případů s termínem povinnost. Odstraňuje se tak nedůslednost současných formulací platného občanského zákoníku, který termín „odpovědnost“ používá v různých významech a často i zbytečně (ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 79).

¹⁰ PELIKÁNOVÁ, I. Odpovědnost za škodu: trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, roč. 41, č. 3, s. 15.

¹¹ Podle Pelikánové je totiž „soukromoprávní odpovědnost a v jejím rámci odpovědnost za škodu je jenom částí širší problematiky odpovědnosti, což by i občanský zákoník měl terminologicky vyjadřovat. Je politováníhodné, jestliže návrh občanského zákoníku odmítá samotný pojem odpovědnosti v souvislosti s úpravou odpovědnostních závazků.“ (Tamtéž, s. 15).

¹² MELZER, F. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, roč. 41, č. 3, s. 24–25.

¹³ Tamtéž.

škodou bez ohledu na své zavinění, používá Filip Melzer úplně klidně pojem objektivní odpovědnosti, aniž by se jakkoli zabýval tím, že by se o odpovědnost vlastně jednat nemělo. Jinými slovy nám tím říká, že pojem odpovědnosti za škodu je totožný s pojmem povinnost k náhradě škody a snaha terminologicky omezit pojem odpovědnosti na odpovědnost za vlastní zavinění byla jen marným pokusem změnit zavedené chápání a terminologii. Pokud by tomu tak bylo, mohl by můj článek na tomto místě skončit. Ve skutečnosti tomu ale tak není. Obligatorním předpokladem odpovědnosti za škodu totiž byla vždy protiprávnost, která byla ostatně obsažena i v označení právních skutečností, jež stály u vzniku právní odpovědnosti, tj. v „protiprávním jednání“, nebo v „protiprávním stavu“.¹⁴ Z tohoto myšlenkového schématu vycházela pravděpodobně také I. Pelikánová, když uváděla, že: „*Objektivní odpovědnost je odpovědností bez zavinění, protiprávnost by však měla být jejím předpokladem.*“¹⁵ Podle F. Melzera však „v žádném případě nelze souhlasit s Pelikánovou, když tvrdí, že by protiprávnost měla být předpokladem objektivní odpovědnosti. Případy objektivní odpovědnosti představují velmi různorodou skupinu případů, které mají společné jen dvoji: *mezi předpoklady je škoda, a naopak není zavinění. Naproti tomu jiné prvky obecné odpovědnosti za škodu se vyskytovat mohou, avšak nemusí.*“¹⁶ S tím pak úzce souvisí i to, že Filip Melzer nechápe jako důvod vzniku objektivní odpovědnosti „protiprávní stav“, nýbrž „*legitimní důvody, pro které zákonodárce stanoví objektivní odpovědnost*“. Nejtypičtějším důvodem pro stanovení odpovědnosti nezávislé na zavinění je tak podle něj „*zvýšení rizika pro ostatní subjekty (odpovědnost za ohrožení, resp. za zvýšení rizika, Gefährdungshaftung)*“.¹⁷

K jakým důsledkům vede konstrukce Filipa Melzera, podle které i objektivní odpovědnost musí být tak či onak spojena s jednáním (i když nemusí být zaviněné) a zároveň předpokladem objektivní odpovědnosti nemusí být protiprávnost, si můžeme nejlépe ukázat opět na našem příkladu. To, co je nepochybné je, že by Benjamin podle platného českého práva nemohl odpovídat za vlastní zavinění, zároveň by však mohl mít povinnost k náhradě škody. Jediná možnost, jak toho dosáhnout, tedy je, že tato povinnost Benjaminovi vznikne na základě „objektivní odpovědnosti“.

¹⁴ K tomu srovnej: TICHÝ, L. – HRÁDEK, J. *Delikt ní právo*. Praha: C. H. Beck, 2017; TICHÝ, L. – HRÁDEK, J. *Delikt ní právo v návrhu nového občanského zákoníku. Právní fórum*. 2012, roč. 9, č. 1, s. 6–21; BEZOUŠKA P. *Komentář k § 2910*. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055–3014): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1542; HRÁDEK, J. *Komentář k § 2911 a § 2912*. In: ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 928; KNAPPOVÁ, M. – ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2. 4. aktual. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005; LUBY, Š. Prevence a zodpovědnost v občanském právu*. Bratislava: Obzor, 1958; ŠVESTKA, J. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha: Academia, 1966; KNAPPOVÁ, M. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Academia, 1968; LAZAR, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. 3. vyd. Bratislava: Iuridica, 2006; FIALA, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2001; BREJCHA, A. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Praha: Codex Bohemia, 2000; PRAŽÁK, P. *Koncepce právní odpovědnosti v novém občanském zákoníku*. In: GERLOCH, A. – BERAN, K. *Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu*. Praha: Leges, 2014, s. 25–36.

¹⁵ PELIKÁNOVÁ, c. d., s. 19.

¹⁶ MELZER, c. d., s. 26.

¹⁷ MELZER – TĚGL a kol., c. d., s. 48. (Vedle toho však uvádí i další důvody, jako jsou sociální důvody a hospodářská únosnost, korelace výhody a rizika.)

Položme si proto otázku, zdali je důvodem vzniku odpovědnosti jednání osoby nepřičetné, anebo výsledek jednání nepřičetné osoby.

Druhá otázka pak zní, zdali toto jednání nebo tento výsledek může být důvodem vzniku odpovědnosti, aniž by bylo třeba, aby se jednalo o protiprávní jednání nebo o protiprávní výsledek tohoto jednání.

3. ČÍM SE LIŠÍ NEŠŤASTNÁ NÁHODA OD PROTIPRÁVNÍHO STAVU?

Při odpovědi na otázku, zda je důvodem vzniku odpovědnosti jednání osoby nepřičetné, anebo výsledek jednání nepřičetné osoby, jde o to, zdali faktické chování nepřičetné osoby můžeme považovat za „jednání“. K tomu lze přistoupit dvojným způsobem:

Je možné říci, že šílený nepřičetný Benjamin „jednal“, neboť se navenek projevoval tím, že střílel. Jestliže však soud konstatoval, že byl osobu nepřičetnou, musí to zároveň znamenat, že nevěděl, co činí (jinak by na svoji švagrovou určitě nestřílel), jednal v afektu, obdobně instinktivně jako zvíře zahnané do kouta, které útočí všemi možnými prostředky. Pokud přijmeme tezi, že jednal, potom musíme vycházet z toho, že jednal na základě instinktivní vůle, obdobně jako „jednají“ zvířata“.

Druhá možnost je kvalifikovat takové „jednání“ jako pouhý faktický projev chování, který však jednáním není. Jestliže totiž opět vyjdeme z dikce § 24, podle něhož je předpokladem odpovědnosti nikoliv pouhé faktické „chování“, nýbrž jednání, které je člověk „s to posoudit a ovládnout“, lze z toho *a contrario* vyvodit, že tam, kde člověk není „s to posoudit a ovládnout“ své jednání, tam ani nejedná. V souladu s Jiřím Boguszakem se domnívám, že mnohem spíše jde o jakési faktické chování, jehož výsledek může být *in eventum* protiprávní.¹⁸

Chování nepřičetného škůdce proto po mém soudu nelze považovat za „jednání“. Pokud bychom tak činili, znamenalo by to, že bychom kladli rovnítko mezi jednání, jehož atributem je rozpoznávací a ovládací složka, která je také nezbytná k tomu, aby byly naplněny předpoklady pro jednání stanovené právem. Pokud bychom takové instinktivní chování považovali za jednání, ve skutečnosti by se jednalo o fikci, která však nemá oporu v zákoně. Dalším důsledkem by pak bylo, že za jednání bychom mohli považovat i faktické chování zvířat a za takové „jednání“ je perspektivně i trestat. Tím bychom se přiblížili ke středověkému právu, kde zvířecí procesy byly zcela běžné. Z těchto důvodů považuji za přílehavější chápat faktické chování nepřičetné osoby nikoli za „jednání“, nýbrž za výsledek sil nezávislých na lidské vůli.

---

¹⁸ K tomu viz Boguszak: „Protiprávní stav však může být podle okolností způsoben i chováním toho, kdo není schopen své jednání ovládnout nebo posoudit jeho důsledky: (Oproti tomu protiprávní jednání, včetně nezaviněného, je chování vědomé a volní.)“ (BOGUSZAK, J. – ČAPEK, J. – GERLOCH, A. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004, s. 134).

Tím jsme dospěli k druhé otázce, a sice zdali tento výsledek může být důvodem vzniku odpovědnosti, aniž by bylo třeba, aby se jednalo o výsledek „protiprávní“? Odpověď na otázku, v čem spočívá nebo nespočívá protiprávnost výsledku, lze hezky ukázat na srovnání toho, k jakému závěru bychom dospěli podle občanského zákoníku z roku 1964 a podle současného občanského zákoníku:

Podle § 422 odst. 1) ObčZ 1964 platilo: „(1) *Nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; společně a nerozdílně s ním odpovídá, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled. Není-li ten, kdo způsobí škodu, pro nezletilost nebo pro duševní poruchu schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled.*“

Z toho ustanovení plynulo, že ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou pouze tehdy, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Pokud byl Benjamin nepřičetný, znamená to, že by v ČR až do roku 2014 za své „chování“ nemohl odpovídat, a nebylo by tak ani možné nárokovat náhradu škody z jeho dědictví, neboť by k tomu chyběl právní základ. Jednalo by se prostě o nešťastnou náhodu, za kterou se neodpovídá.

Naopak ale – jak jsem již uvedl – podle platného a účinného občanského zákoníku by tuto situaci bylo třeba posoudit podle § 2920 odst. 2. Konkrétně bychom tak mohli dospět k závěru, že Benjamin by mohl odpovídat, ale nemusel, záleželo by to na konkrétním posouzení soudu s ohledem na majetkové poměry jeho a jeho bratra.

Tím jsme se již přiblížili k odpovědi na otázku, jakým způsobem se z „výsledku působení sil nezávislých na lidské vůli“ může stát protiprávní stav, za který se již odpovídá. Jak jsme viděli, Nejvyšší soud státu Illinois si příliš nelámal hlavu s tím, zdali nebohý nepřičetný Benjamin jednal nebo nejednal. Tak jako tak bylo jeho „jednání“ kvalifikováno jako delikt a za takové jednání také byla jeho bratrovi přiznána náhrada škody. Pokud bychom tak měli popsat v termínech českého práva to, k jakému závěru dospěl Nejvyšší soud státu Illinois, mohli bychom říci, že soud konstatoval, že se nejednalo o nešťastnou náhodu, za kterou nikdo neodpovídá, ale o protiprávní stav, tj. újmu, kterou bude Benjamin povinen nahradit.

Dospíváme tak k dílčímu závěru, že „**protiprávnost**“ je nutná k tomu, abychom mohli rozlišit nešťastnou náhodu, za kterou se neodpovídá, od protiprávního stavu, za který se již odpovídá.¹⁹ Filip Melzer by však mohl namítnout, že se o žádnou protiprávnost jednat nemusí. Mohl by argumentovat tím, že jenom proto, že právo s určitými skutečnostmi nezávislými na lidské vůli spojuje právní následky, nezpůsobuje, že tyto následky máme považovat za protiprávní. Proč tedy považujeme výsledky sil nezávislých na lidské vůli za protiprávní stavy, a nikoli pouze za právní události, které jsou v souladu s právem? Jinými slovy jde o to, proč je potřeba rozlišovat právní události od protiprávních stavů.

---

¹⁹ K tomu srovnej: ELISCHER, D. Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu? *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2016, roč. 24, č. 4, s. 501–527; TICHÝ – HRÁDEK, c. d.

4. PROČ JE POTŘEBA ROZLIŠOVAT PRÁVNÍ UDÁLOSTI OD PROTIPRÁVNÍCH STAVŮ?

Odpověď na otázku, proč je potřeba rozlišovat právní události od protiprávních stavů, je stejná jako odpověď na otázku, proč rozlišujeme právní jednání od protiprávního jednání. Z jistého úhlu pohledu bychom totiž mohli říct, že právní a protiprávní jednání se vlastně neliší, neboť v obou případech jde o situaci, kdy jsou s „jednáním“ spojeny určité právní následky. Jestliže například někdo sepiše závěť, potom po něm někdo bude dědit. Jestliže někdo někoho úmyslně usmrtí, potom mu bude uložen trest. Z tohoto úhlu pohledu nemusíme rozlišovat mezi porušením zákazu úmyslně usmrcovat a možností přikázat, kdo po mně má dědit. Oboje má právní následky. Je pravdou, že takové rozlišování ani není nutné, stejně jako není nutné rozlišovat mezi právem trestním a mezi právem občanským. O vyspělosti právní kultury však nesvědčí schopnost nerozlišovat, ale naopak schopnost rozlišovat. Proto rozlišujeme např. mezi smlouvou a deliktem, resp. mezi právním jednáním a protiprávním jednáním.

Ostatně na takovém rozlišování je založen i český občanský zákoník, který vychází z toho, že povinnost k náhradě újmy je závazkovou povinností, tj. je součástí závazku vznikajícího *ex delicto*. Právním důvodem (titulem) vzniku závazku přitom může být podle § 1723 „*smlouva, protiprávní čin nebo jiná právní skutečnost, která je k tomu podle právního řádu způsobilá*“. Z gramatického výkladu tohoto ustanovení plyne, že smlouva i protiprávní čin jsou jen některými z druhů právních skutečností, jež mohou vést ke vzniku závazků. Lze tak tvrdit, že v ObčZ²⁰ jsou výslovně uvedeny tyto právní skutečnosti:

- i. právní jednání,
- ii. právní události,
- iii. protiprávní jednání.

Jestliže tak rozlišujeme mezi jednáním v souladu s právem a jednáním v rozporu s právem, potom dává svou hlubokou logiku rozlišovat i mezi skutečnostmi nezávislými na lidské vůli, které jsou v souladu s právem a označujeme je jako právní události, od výsledků působících nezávisle na lidské vůli, které označujeme jako protiprávní stavy. To je také důvodem, proč právní teorie rozlišuje druhy právních skutečností na základě dvou kritérií, kterými jsou:

- 1) **jednání** (jako vědomý projev lidské vůle), **anebo absence jednání**,
- 2) **soulad či rozpor s právem**; tj. skutečnost, která je „po právu“ či „proti právu“.

Vzájemnou kombinaci dvou kritérií lze matematicky vyjádřit jako 2×2 , což se rovná 4. Čtvrtou právní skutečností, kterou občanský zákoník výslovně nezmiňuje, je tzv. protiprávní stav. Jestliže podle Filipa Melzera „*nedává dobrý smysl konstrukce tzv. protiprávních stavů*“, ²¹ potom to musí znamenat, že by kombinace dvou kritérií

²⁰ ObčZ označuje celou svou Hlavu V. jako „Právní skutečnosti“. Pod právní skutečností je pak výslovně podřazeno „právní jednání“ a „právní události“. Z § 1723 plyne, že jedním z druhů právních skutečností jsou i „protiprávní činy“, které česká právní teorie tradičně označuje jako „protiprávní jednání“.

²¹ MELZER – TĚGL a kol., c. d., s. 233 (poznámka pod čarou číslo 1183).

měla být matematicky vyjádřena jako $2 \times 2 = 3$. To zase nedává dobrý smysl mně, neboť se domnívám, že kategorie protiprávních stavů má své opodstatnění a svoji logiku, která spočívá právě v kombinaci oněch dvou kritérií, na základě nichž česká právní teorie nerozlišuje pouze tři právní skutečnosti, nýbrž čtyři.

právní jednání	právní události
protiprávní jednání	protiprávní stavy

Považuji za vědecký přínos Jiřího Boguszaka,²² že kategorii protiprávních stavů zavedl a vysvětlil. Domníváme se, že se nejedná o „problematickou konstrukci“, neboť umožňuje právní teorii vysvětlit, co je důvodem vzniku objektivní odpovědnosti. Pokud Filip Melzer zastává odlišný názor, měl by vysvětlit, proč podle něj činí problém, že $2 \times 2 = 4$, zatímco jeho „bezproblémové“ řešení je založeno na tom, že $2 \times 2 = 3$.

Rozlišování právních událostí a protiprávních stavů však má svůj význam nejen z teoretického, ale i z praktického hlediska. Může být užitečné právě například při rozlišování „nešťastných náhod“ od „protiprávních stavů“. Za nešťastnou náhodu lze například považovat, pokud by se manželka pana Leviho procházela v bouřce na kopci, uhodil by do ní blesk, a v důsledku toho by zemřela. I to by nepochybně byl výsledek sil působících nezávisle na lidské vůli. Jaký je rozdíl mezi tím, když do paní Sholtyové střelí nepřítelný člověk, od toho, když ji zabije blesk? Odpověď je relativně jednoduchá, v případě blesku se jedná o nešťastnou náhodu, jejíž důsledky každý nese sám a nikdo mu je nenahrazuje. Za nešťastnou náhodu se neodpovídá.²³ Rozdíl mezi touto nešťastnou náhodou a tím, že ji zabije nepřítelný škůdce, je právě v tom, že právo může stejnou skutečnost, tj. např. smrt v určitých situacích kvalifikovat i jako událost, jejímž následkem je například dědění, ale stejně tak jako protiprávní stav, jehož následkem je objektivní odpovědnost.

5. ČÍM SE LIŠÍ OBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOST OD ODPOVĚDNOSTI ZA OHROŽENÍ?

Je však třeba korektně přiznat, že řešení, které předkládám, je řešení na základě českého práva a české právní teorie. Východiskem Filipa Melzera je ale mnohem spíše německé právo a německá doktrína. Proto také ztotožňuje pojem objektivní odpovědnosti s německým konceptem *odpovědnost za ohrožení*, což se projevuje zejména v tom, že namísto pojmu objektivní odpovědnost většinou používá právě pojmu „*odpovědnost za ohrožení*“. Důvod, proč odmítá „protiprávní stavy“, spočívá v tom,

²² K tomu viz Boguszak: „*Protiprávní stav je protiprávní výsledek působení skutečnosti nezávislé na lidské vůli.*“ (BOGUSZAK – ČAPEK – GERLOCH, c. d., s. 134). Obdobně též GERLOCH, A. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 150.

²³ Skutečnost, že za škody způsobené živelnými pohromami lze obdržet plnění od pojišťovny, nelze chápat jako „náhradu škody“. Pojišťovna totiž nepochybně není škůdce, který by škodu způsobil. Pojišťovna plní svůj smluvní závazek, a to proto, že dotyčná osoba byla pojištěna, zaplatila pojistné a na základě smlouvy jí v případě, že nastane taková „škodní událost“, vznikl nárok na pojistné plnění.

že se „protiprávnost“ nemůže vztahovat k protiprávnímu výsledku, ale vždy a jenom k tomu, co tomuto výsledku předcházelo, tj. k nějaké formě jednání, ať už se bude jednat o jednání aktivní – komisivní –, anebo omisivní, které spočívá v tom, že někdo zanedbal svoji povinnost péče, tím zvýšil riziko, a v důsledku zvýšení tohoto rizika pak vznikla škoda. V této souvislosti je třeba především uvést, že sám Filip Melzer není konzistentní a konstrukce, kterou předkládá, je vnitřně rozporná. Na jedné straně tvrdí, že „*následek nějakého jednání či určitý stav nemůže být striktně vzato sám o sobě označen jako protiprávní, nýbrž pouze jednání právního subjektu, které k tomuto následku či stavu vedlo*“. Z toho by pak mělo plynout, že v případech objektivní odpovědnosti může být protiprávní pouze to, že škůdce svým jednáním zvyšuje riziko vzniku škody, a právě kvůli tomuto zvýšení rizika odpovídá. Problém ale je, že Filip Melzer zároveň tvrdí, že se objektivní odpovědnost za ohrožení (*Gefährdungshaftung*) typicky nezakládá na vadném jednání, nýbrž na dovoleném ohrožení. Jinými slovy to skutečně znamená, že objektivní odpovědnost plyne z rizikové činnosti, která je dovolená, takže výsledek, který na základě této činnosti vzniká, vlastně také nemůže být protiprávní, ale přesto je považován za „újmu“, za kterou někdo odpovídá. Jinými slovy to znamená, že nešťastná náhoda, která vzniká z dovolené rizikové činnosti, a újma stojí na stejné úrovni a nelze je nijak rozlišit. Konstrukce Filipa Melzera není originální a je převzata od Helmuta Koziola.²⁴ Sám Helmut Koziol však připouští, že na tuto otázku existují i odchylné názory a výslovně odkazuje na Nielse Jansena. Ten ve svém článku podrobil koncepci protiprávnosti jednání zásadní kritice, a naopak se přiklonil k protiprávnosti výsledku, když mimo jiné uvedl:

„Předpoklad, že lidé by měli odpovídat pouze za následky svého protiprávního jednání, vychází z extrémně liberálního pojetí založeného na laissez faire. Tento hodnotící soud ztrácí na věrohodnosti v té míře, v jaké je na jedné straně ohrožení života, zdraví a majetku veřejným právem dovoleno a na druhé straně mohou být škody snadno pojištěny těmi, kdo je způsobí, takže vysoké nároky k náhradě škody již nemusí vést ke zruinování škůdce. Tyto posuny v pojetí rozsahu osobní odpovědnosti odrážejí i průlom v pojetí protiprávnosti v občanském právu.“²⁵

Jakkoli nepopírám, že je možné objektivní odpovědnost konstruovat jako odpovědnost za nešťastnou náhodu, která je stanovena zákonem, domnívám se, že taková konstrukce není ve skutečnosti krokem vpřed, ale krokem vzad. Odvolávat se přitom na německou doktrínu v situaci, kdy samotní němečtí autoři poukazují na slabiny této konstrukce, je sice možné, ale opět to nevidím jako pokrok.

²⁴ KOZIOL, H. *Basic questions of tort law from a Germanic perspective*. Wien: Jan Sramek Verlag, 2012, s. 174, marg rubr. 6/4.

²⁵ JANSEN, N. Das Problem der Rechtswidrigkeit bei § 823 Abs. 1 BGB. *Archiv für die civilistische Praxis*. 2002, Jhrg. 202, Nr. 4/5, s. 541: „*Die Annahme, daß Menschen nur für die Folgen ihres rechtswidrigen Verhaltens verant- wortlich seien, beruht auf einem sehr liberalen Selbstverständnis, dem eine gesellschaftspolitische Grundeinstellung des laissez faire entsprach. Diese Wertung verliert in dem Maße an Plausibilität, in dem einerseits Gefährdungen von Leib, Leben und Eigentum öffentlich-rechtlich erlaubt werden und andererseits Schäden von ihren Verursachern leicht versichert werden können, so daß hohe Schadensersatzverpflichtungen nicht länger zum Ruin des Schädigers führen müssen. Die Brüche im zivilrechtlichen Rechtswidrigkeitsbegriff spiegeln diese Verschiebungen der Vorstellungen über die Reichweite der persönlichen Verantwortung.*“

Nahrazovat termín objektivní odpovědnost termínem odpovědnosti za ohrožení (*Gefährdungshaftung*) však z hlediska českého právního řádu a české právní doktríny není vhodné i z dalších důvodů. Jestliže bychom totiž chtěli ztotožňovat objektivní odpovědnost s odpovědností za ohrožení, musíme si nutně položit otázku, zdali je ohrožení samo o sobě dostatečné k tomu, aby byl někdo povinen k náhradě újmy?

Odpověď na tuto otázku lze opět nejlépe ukázat na praktickém příkladu. Představme si situaci, kdy se nějaký pachatel rozhodne, že spáchá sebevražedný atentát. Přejde do školy s batohem, ve kterém je výbušnina, avšak ještě předtím, než se mu podaří výbušninu odpálit, je zatčen a zneškodněn policií. Stane se tak o přestávce a způsobem, že si nikdo ze školního personálu ani studentů nevšimne, že ke zneškodnění pachatele došlo a že byl vůbec někdo v ohrožení. Z hlediska práva trestního se nepochybně bude jednat o „protiprávní jednání“ – trestný čin obecného ohrožení nebo teroristického útoku.²⁶ Z hlediska práva civilního však žádná povinnost k náhradě újmy nevznikne ani vzniknout nemůže. Důvodem je skutečnost, že z hlediska soukromého práva nestačí, že někdo jedná protiprávně. Jestliže totiž protiprávní jednání nevede ke vzniku újmy, potom nikdo nemůže (soukromoprávně) odpovídat za újmu, která nevznikla. Aby taková újma vznikla, muselo by být fakticky zasaženo do subjektivních práv osob a nestačilo by, že by tato práva byla „pouze“ ohrožena. Vzniknuvší újma může být majetková nebo nemajetková, musí se však jednat o újmu, jež může být reparována. Z hlediska existence újmy přitom není rozhodné, zda k reparaci dojde cestou náhrady škody, anebo přiměřeným zadostiučiněním v případě újmy nemajetkové. K tomu, aby vznikla újma majetková (škoda), by v našem příkladu muselo skutečně dojít k účinku, který trestní právo označuje jako změnu na hmotném předmětu útoku. Prakticky by tak muselo dojít k výbuchu bomby, k usmrcení lidí, poškození zdraví a poškození majetku apod. **K nemajetkové újmě** by mohlo dojít také tak, že by byl terorista zneškodněn veřejně, přičemž osobám, které byly ohroženy, by mohl vzniknout psychický šok, resp. duševní útrapy, tj. nemajetková újma. V každém případě by však musel vzniknout následek, tj. materiální či imateriální újma. V případě, že by takový následek nevznikl, nemůže vzniknout ani újma, a proto ani povinnost k její náhradě či odčinění.

Tím chci říct, že jednání, které je nepochybně protiprávní z hlediska práva trestního, avšak z hlediska práva soukromého nezpůsobuje újmu, nemůže být důvodem vzniku civilní odpovědnosti. Jestliže „protiprávnost jednání“ není a nemůže být sama o sobě v soukromém právu důvodem vzniku odpovědnosti, tím spíše nemůže být „samo o sobě“ důvodem vzniku civilní odpovědnosti provozování činnosti, která je dovolená. Skutečnost, že je ale určitá provozní činnost dovolená, na druhou stranu vůbec nevylučuje, že může být na újmu třetím osobám, přičemž tuto újmu – avšak pouze za předpokladu, že vznikne – může právo označit za protiprávní. Tím je také odlišena nešťastná náhoda od protiprávního stavu.

Kromě toho se domnívám, že nahrazovat zavedený pojem objektivní odpovědnosti pojmem odpovědnosti za ohrožení je nevhodné také terminologicky. V českém právu striktně rozlišujeme mezi objektivní odpovědností, která má své místo v soukromém právu, a ohrožovacími delikty, které nacházíme v právu veřejném, zejména trestním.

---

²⁶ Konkrétní kvalifikace by záležela na pohnutce pachatele.

Jak jsem ukázal výše, domnívám se, že ohrožení samo o sobě v soukromém právu nikdy nemůže vést ke vzniku odpovědnosti, notabene v situaci, kdy je provozování rizikové činnosti, která k ohrožení vede, dovoleno. Nahrazovat zavedený pojem objektivní odpovědnosti odpovědností za ohrožení tak může být matoucí a zavádějící.

6. ZÁVĚR

Cílem této stati je odpověď na otázku, proč potřebujeme protiprávní stav jako důvod vzniku právní odpovědnosti. Jejím jádrem je polemika s názorem Filipa Melzera, podle kterého „*určitý stav nemůže být striktně vzato sám o sobě označen jako protiprávní, nýbrž pouze jednání právního subjektu, které k tomuto následku či stavu vedlo*“. Jeho východiskem totiž není „objektivní odpovědnost“, tak jak jsme ji chápali až do přijetí občanského zákoníku v roce 2012, nýbrž německý koncept odpovědnosti za ohrožení, který nevychází z protiprávního stavu, nýbrž z odpovědnosti za zvýšení rizika. S tímto názorem nesouhlasím a domnívám se, že protiprávní nemusí být nutně jen jednání, nýbrž i stav zcela bez ohledu na jednání, které mu předcházelo, a stejně tak nepovažuji za vhodné nahrazovat „české“ pojetí objektivní odpovědnosti německým konceptem odpovědnosti za ohrožení.

V návaznosti na změnu terminologie občanského zákoníku bylo třeba nejprve vyjasnit, čím se liší odpovědnost za škodu od povinnosti k náhradě újmy. S ohledem na § 24 by se totiž pojmu „odpovědnosti“ správně mělo užívat pouze v případech, kdy odpovědnost vzniká jako důsledek zaviněného jednání člověka, ve všech ostatních případech by se mělo užívat termínu „povinnost k náhradě újmy“. K tomu však nedošlo a s pojmem objektivní odpovědnosti se i nadále běžně pracuje. Problém je však v tom, jaký je jeho obsah. Objektivní odpovědnost v pojetí Filipa Melzera je zcela v rozporu s jeho dosavadním chápáním, které vycházelo z toho, že předpokladem objektivní odpovědnosti musí být vždy protiprávnost, která se vztahuje k určitému stavu, a nikoli k jednání, které tomuto stavu předcházelo. Filip Melzer naopak vychází z toho, že i objektivní odpovědnost musí být tak či onak spojena s jednáním, které však nemusí a pravidelně ani nebude protiprávní, neboť jde typicky o dovolenou provozní činnost, která právě zvyšuje riziko.

Na příkladu „jednání“ nepřičetné osoby jsem proto nejprve ukázal, že pokud nechceme považovat za jednání nejenom faktické chování lidí, ale i instinktivní „jednání“ zvířat, potom je třeba jednání rozumět v souladu s požadavky § 24 jako jednání, které je člověk „*s to posoudit a ovládnout*“. Pokud tomu tak není, právně relevantní skutečností potom nemá být jednání, nýbrž pouze jeho výsledek. V okamžiku, kdy lze oddělit výsledek od chování nepřičetné osoby – který má k jednání relativně blízko – tím spíše lze takový výsledek odlišit od provozní činnosti, která je s jednáním spojena spíše zprostředkovaně.

Výsledek sil působících nezávisle na lidské vůli však sám o sobě ještě nelze chápat jako újmu, za kterou je někdo povinen poskytnout náhradu. Za „újmu“ lze takový výsledek považovat pouze v případě, že jde o výsledek „protiprávní“. Proč ale máme mluvit o protiprávnosti? Vždyť přece samo to, že právo s určitými skutečnostmi nezávislými na lidské vůli spojuje právní následky, nečiní tyto následky protiprávními. Jinými slovy

jde o to, proč považujeme výsledky sil nezávislých na lidské vůli za protiprávní stavy, a nikoli pouze za právní události, které jsou v souladu s právem? Argument, proč máme odlišovat mezi „právností“ a „protiprávností“, spočívá v tom, že tak můžeme srozumitelně, jasně a konzistentně pojmově odlišit mezi důvody vzniku subjektivních práv a povinností. Jestliže právní teorie rozlišuje druhy právních skutečností na základě dvou kritérií, kterými jsou: 1) jednání (jako vědomý projev lidské vůle), anebo absence jednání a 2) soulad či rozpor s právem; tj. skutečnost, která je „po právu“ či „proti právu“, potom vzájemnou kombinací těchto dvou kritérií lze dospět ke čtyřem druhům právních skutečností. To je také důvodem, proč kromě tří výslovně uvedených právních skutečností v občanském zákoníku můžeme rozlišit i čtvrtou právní skutečnost, kterou je protiprávní stav. Praktické hledisko rozlišování protiprávních stavů pak může spočívat v tom, že umožňuje odlišit nešťastnou náhodu, za kterou se neodpovídá, od protiprávního stavu, za který se již odpovídá.

Poslední otázkou pak bylo, jaké výhody by nám snad mohlo přinést, pokud bychom chápali objektivní odpovědnost tak, jak navrhuje Filip Melzer. Domnívám se, že žádná, ba naopak. Podle mého názoru je konstrukce Filipa Melzera vnitřně rozporná, neboť tvrdí, že protiprávní může být pouze jednání, které vzniku újmy předchází. Zároveň však v případě objektivní odpovědnosti za ohrožení na protiprávnost rezignuje zcela, tj. protiprávní není ani riziková činnost, která vzniku újmy předcházela, ale ani výsledek této činnosti, avšak přesto se jedná o újmu. Z toho plyne, že nešťastná náhoda, která vzniká z dovolené rizikové činnosti, a újma stojí na stejné úrovni a nelze je nijak rozlišit. Na problematičnost této konstrukce bylo poukázáno i v samotné německé doktríně, a nevidím proto důvod, proč bychom ji tak měli přebírat. Je totiž třeba vzít na vědomí a zdůraznit, že samo „ohrožení“ ke vzniku újmy nestačí. Aby se jednalo o újmu, musí především dojít k „výsledku“, který může právo jako újmu kvalifikovat. Pokud tak učiní, je po mém soudu možné a správné chápat to jako vyjádření protiprávnosti, čímž je zároveň odlišena nešťastná náhoda od protiprávního stavu. Pojem odpovědnosti za ohrožení je navíc matoucí, neboť jej lze snadno zaměnit s ohrožovacími delikty, které se vyskytují v právu veřejném, zejména v právu trestním, a pojmově znamenají něco úplně jiného než odpovědnost za ohrožení.

Summa summarum se proto domnívám, že není žádný důvod pro to, abychom měnili dosavadní pojetí objektivní odpovědnosti, a stejně tak není důvod, abychom rezignovali na existenci protiprávních stavů. Pokud bychom tak učinili, nejednalo by se o krok vpřed, ale o krok vzad.

prof. JUDr. Karel Beran, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
beran@prf.cuni.cz
ORCID: 0000-0002-3650-5479